

מרכז המידע למודיעין ולטרור
על שם אלוף מאיר עמית
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

במוקד אירועי השבוע:

- ✓ ערב השנה החדשה: איראן נותקה מרשת סליקת הכספים סוויפט
- ✓ רפסנג'אני קרוב עדיף על רפסנג'אני כועס: המנהיג העליון הותיר את רפסנג'אני כיו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר
- ✓ מחדרי העינויים לביטוח הלאומי: סערה פוליטית בעקבות מינוי התובע הכללי לשעבר של טהראן לראשות הקרן לביטוח חברתי
- ✓ על אף עליה נמשכת במספר חולי האיידס: יום האיידס הבינלאומי הוסר מלוח השנה הרשמי של הרפובליקה האסלאמית
- ✓ התחדש היכוח על השימוש בדגי זהב בנורוז
- ✓ כמדי שנה יוצא הזרקור גם השנה לחופשת הנורוז השנתית הגיליון הבא יופץ ב-18 באפריל.

ערב השנה החדשה: איראן נותקה מרשת סליקת הכספים סוויפט

החלטת רשת סליקת הכספים הבינלאומית סוויפט לנתק עשרות בנקים ומוסדות פיננסיים איראנים ממערכת החל מ-17 במרץ לא זכתה לסיקור נרחב באמצעי התקשורת האיראנים, שהסתפקו בדרך כלל בדיווחים קצרים בנוגע להחלטה.

גם בכירים איראנים מיעטו השבוע בתגובות להחלטת סוויפט, לאחר שבשבועות האחרונים התייחסו כמה בכירים במערכת הבנקאית בביטול לאפשרות ניתוק איראן מרשת הסליקה. שר המודיעין לשעבר, עלי פלאחיאן, הזהיר השבוע את המערב, כי

איראן תגיב לניתוקה מסוויפט בכל האמצעים העומדים לרשותה, וטען, כי ניתוק איראן מהרשת כמוהו כסגירת נתיבי מים בינלאומיים.

מנכ"ל הבנק המרכזי, מחמוד אחמדי, התייחס לאחרונה לאפשרות ניתוק איראן מסוויפט ואמר, כי איראן נערכה מראש לאפשרות כזו. בכנס בנושא בנקאות אלקטרונית, שנערך בסוף חודש פברואר בטהראן, אמר אחמדי, כי איראן כבר מצאה פתרונות חלופיים שיאפשרו לה להתמודד עם הטלת סנקציות מצד רשת סוויפט.

בכיר בבנק צאדראת התייחס אף הוא בביטול לאפשרות ניתוקם של בנקים איראנים מהרשת וציין, כי ניתוק כזה יפגע בראש ובראשונה בחברות מערביות. בראיון לסוכנות הידיעות פארס אמר בהא' אל-דין חסיני האשמי, כי חברות אירופאיות ואמריקאיות רבות מבצעות עסקאות בנקאיות נרחבות מול איראן באמצעות "סוויפט" וכי ניתוק הבנקים האיראנים מהרשת יציב בפניהן בעיות קשות.

יו"ר לשכת המסחר האיראנית לשעבר, מחמד-רזא בהזאדיאן, לעומת זאת, הזהיר מפני השלכות אפשריות של ניתוק איראן מרשת הסליקה העולמית. בראיון, שהעניק לאתר דיפלומטיה איראנית, אמר בהזאדיאן, כי ניתוק הבנקים האיראנים לא יאפשר אפילו לבנקים קטנים, שאינם תלויים בארצות-הברית ושהיו מוכנים עד כה להמשיך ולשתף פעולה עם איראן, לבצע מולה עסקאות. בהזאדיאן העריך, כי איראן לא תוכל להמשיך ולבצע עסקים באופן בטוח באמצעות שימוש במערכות תקשורת מיושנות, וכי ניתוקה מ"סוויפט" יוביל לעליית העלויות הכרוכות בביצוע עסקאות בנקאיות בינלאומיות.

על רקע החרפת הסנקציות הכלכליות נגד איראן קרא השבוע האתר תאבנאכ לממשלה להגביר את הסיוע למגזר היצרני. במאמר פרשנות, שפרסם האתר בסוף השבוע, נכתב, כי עקב אכילס של הכלכלה האיראנית נמצא בתלות הנמשכת של מגזרי החקלאות והתעשייה ביבוא חומרי גלם והון וכי עלויות הייצור התייקרו עד כה בעשרות אחוזים.

האתר הזהיר מפני החרפת השחיקה בערך המטבע המקומי, שתכביד עוד יותר על המגזר היצרני התלוי ביבוא הון וגרס, שהדרך היחידה להתמודד עם הסנקציות היא באמצעות פיתוח כלכלי, שיאפשר למגזר היצרני לצמצם את תלותו ביבוא מכונות וידע טכנולוגי מחו"ל. הדבר דורש, עם זאת, זמן רב ועל הממשלה לסייע בינתיים למגזר היצרני על מנת לאפשר לו להתגבר על הקשיים הניצבים בפניו.

בתוך כך חצה השבוע הריאל האיראני לראשונה את רף ה-2,000 ריאל לדולר. סוכנות הידיעות אילנ"א דיווחה, כי על אף מגבלות, שהטיל לאחרונה הבנק המרכזי על המסחר במט"ח, נמשך חוסר היציבות בשוק ואזרחים רבים נתקלים בבעיות קשות בהשגת מט"ח לקראת נסיעותיהם בחופשת ראש השנה האיראני שהחלה השבוע.

רפסנג'אני קרוב עדיף על רפסנג'אני כועס: המנהיג העליון הותיר את רפסנג'אני כיו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר

בהתאם לצו, שפרסם המנהיג העליון ב-14 במרץ, נותר עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני בתפקידו כיו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר. בחודשים האחרונים נשמעו הערכות שונות לפיהן יועבר רפסנג'אני מתפקידו כיו"ר המועצה, לאחר שבמרץ 2011 הוא הועבר מתפקידו כיו"ר "מועצת המומחים" על רקע השחיקה במעמדו מאז המשבר הפוליטי שפרץ בעקבות הבחירות לנשיאות בשנת 2009.

בהתאם לצו המנהיג העליון בנוגע לאיזוש חברי המועצה הסתיימה חברותם במועצה של חמישה חברים, ובהם: מיר-חסיין מוסוי, מנהיג האופוזיציה הרפורמיסטית הנתון מזה למעלה משנה במעצר בית; ומחמד האשמי, אחיו של רפסנג'אני. במקביל מונו למועצה כמה חברים חדשים, ובהם: שר ההגנה, אחמד וחידי; שר ההכונה האסלאמית לשעבר בממשלתו הראשונה של הנשיא אחמדינז'אד, מחמד חסיין צפאר-הרנדי; ואיתאללה מחמוד האשמי שאהרודי, ראש הרשות השופטת לשעבר, שמונה ביולי 2011 לעמוד בראש מועצה ליישוב מחלוקות בין שלוש הרשויות. המנהיג העליון הודה לחברי המועצה שסיימו את תפקידם ובשונה מבעבר לא הביע הערכה אישית מיוחדת ליו"ר המועצה, רפסנג'אני.

במאמר, שפרסם האינטלקטואל והפרשן הפוליטי צאדק זיבאכלאם ביומון הרפורמיסטי שרק, נכתב, כי השארת רפסנג'אני בתפקיד נועדה להעביר מסר של מתינות. זיבאכלאם, הנחשב למקורבו של רפסנג'אני, כתב, כי ההחלטה להותיר את רפסנג'אני בתפקידו היא בבחינת תבוסה עבור הגורמים הרדיקלים בימין, שקראו בחודשים האחרונים להעבירו מתפקידו בטענה, כי הוא אינו ראוי לקבוע עוד את האינטרס של המשטר והמדינה. זיבאכלאם ציין, כי ההישגים, שהשיג רפסנג'אני בזכות יכולותיו הניהוליות בתקופת כהונתו כנשיא [1987-1997] ניכרים עד היום וכי כישוריו דרושים גם בתפקידו הנוכחי כיו"ר המועצה לקביעת האינטרס. הוא הוסיף, עם זאת, כי המועצה סובלת מליקוי משמעותי אחד: חולשתה כמוסד מפקח וכי היא צריכה לוודא, שתוכניותיה גם מיושמות על-ידי הרשות המבצעת.

בראיון לסוכנות הידיעות אילנ"א התייחס זיבאכלאם לשחיקה הנמשכת במעמדו של רפסנג'אני ואמר, כי משרד החוץ קיבל הנחיה למנוע עד כמה שניתן פגישות של אורחים מחו"ל עם רפסנג'אני.

אתר האופוזיציה, ח'ודנויס, לעומת זאת, הגדיר את השארת רפסנג'אני בתפקיד יו"ר המועצה כ"פרס עבור ילדים טובים", שניתן לו על-ידי ח'אמנהאי בשל שתיקתו לנוכח מעצר הבית הנמשך של שני מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית והשתתפותו בבחירות למג'לס. השארתו בתפקיד מעידה על כך, שהמנהיג, החושב רק על האינטרסים שלו

ושל משפחתו, נותר המחליט הבלעדי בשאלה האם לפתוח את הדלת בפני הרפורמיסטים או לסגור אותה.

מחדרי העינויים לביטוח הלאומי: סערה פוליטית בעקבות מינוי התובע הכללי לשעבר של טהראן לראשות הקרן לביטוח חברתי

מינויו של התובע הכללי לשעבר של טהראן, סעיד מרתזוי, לתפקיד מנכ"ל "הקרן לביטוח חברתי" עורר השבוע סערה פוליטית בשל מעורבותו בפרשת מתקן הכליאה "כהריזכ". פרשה זו פרצה ביולי 2009, לאחר שמתקן הכליאה בדרום-טהראן נסגר בהנחיית המנהיג העליון על רקע דיווחים לפיהם שלושה עצורים לפחות מצאו את מותם במתקן כתוצאה מעינויים ומהתעללות מצד סוהרים ופושעים ששהו עימם במעצר. ועדת חקירה פרלמנטארית, שמונתה לחקור את האירועים, הטילה את האחריות לפרשה על סעיד מרתזוי בשל החלטתו להעביר קרוב ל-150 מעצורי המהומות, שפרצו לאחר הבחירות לנשיאות, לכהריזכ, שנועד לשמש במקורו כמתקן כליאה עבור פושעים מסוכנים ומכורים לסמים.

בשנת 2003 היה מרתזוי מעורב גם בפרשת מותה של זהרא כאט'מי, עיתונאית וצלמת קנדית ממוצא איראני, שמצאה את מותה בכלא אווין, לאחר שנעצרה על-ידי כוחות ביטחון הפנים. מותה נגרם ככל הנראה כתוצאה מעינויים שעברה במהלך חקירתה. על-פי טענת ממשלת קנדה, שחקרה את הפרשה, היה מרתזוי מעורב כשופט בזימון כאט'מי לחקירה, בחקירה עצמה ואף היה נוכח בעת מותה.

מינוי מרתזוי לתפקיד ראש הקרן לביטוח חברתי, המספקת שירותי ביטוח ל-32 מיליון אזרחים, עורר ביקורת חריפה במערכת הפוליטית. כמה חברי מג'לס הודיעו, כי פתחו בעקבות המינוי במהלך שנועד להביא להדחתו של שר הרווחה והשירותים החברתיים, עבד אלרזא שיח' אל-אסלאמי. חבר המג'לס פרויז סרוורי אמר בראיון לסוכנות הידיעות מהר, כי מרתזוי אינו כשיר לתפקידו החדש וכי אם לא יפרוש מיוזמתו, יפעל המג'לס להדחת שר הרווחה. הוא ציין, כי הארגון לביטוח חברתי הוא אחד המוסדות הכלכליים הרגישים והחשובים ביותר באיראן וכי מינוי אנשים חסרי ניסיון כמנהלים בארגון אינו ראוי.

לפני כשבועיים פנו 15 חברי מג'לס לנשיא אחמדינז'אד ודרשו ממנו להימנע ממינוי מרתזוי בשל אי-התאמתו לתפקיד ומעורבותו בפרשת כהריזכ. גם בני משפחותיהם של כמה עצירים פוליטיים, שמצאו את מותם בבתי הכלא לאחר מהומות 2009, מחו על הכוונה למנותו לתפקיד הכלכלי הבכיר. מבקרי הנשיא טענו השבוע, כי הוא שהחליט באופן אישי על מינוי מקורבו מרתזוי לראשות הקרן לביטוח חברתי וכי אפילו שר הרווחה התנגד למינוי זה.

על אף עליה נמשכת במספר חולי האיידס: יום האיידס הבינלאומי הוסר מלוח השנה הרשמי של הרפובליקה האסלאמית

מועצת המהפכה התרבותית העליונה החליטה להסיר את יום האיידס הבינלאומי (המצוין ב-1 בדצמבר) מלוח השנה הרשמי של הרפובליקה האסלאמית. היומון אעתימאד דיווח השבוע, כי ההחלטה התקבלה לאחרונה בטענה, כי הכללת מועדים וימי ציון מיוחדים בלוח השנה מותנית בחשיבותם עבור שכבות הציבור השונות ובחזוק מרכיב אחד לפחות בזהות הלאומית האיראנית או בחזוק הקשרים הדתיים, התרבותיים, החברתיים, הפוליטיים, הכלכליים והמדעיים.

בכירים במערכת הבריאות האיראנית מתחו ביקורת על החלטת המועצה וטענו, כי היא התקבלה ללא התייעצות עם משרד הבריאות. בכיר במשרד הבריאות ציין, כי עמדת המשרד היא שיש להמשיך ולציין את יום האיידס הבינלאומי בשל חשיבות המאבק במחלה והצורך להרחיב את ההסברה בנוגע לדרכי מניעתה. יו"ר ועדת הבריאות של המג'לס ציין, כי היה ראוי, שההחלטה בעניין זה תתקבל בשיתוף משרד הבריאות, כיוון שמחלת האיידס באיראן נמצאת במגמת עליה ויש צורך להגביר את המודעות החברתית למחלה.

על-פי נתונים רשמיים של משרד הבריאות האיראני מאובחנים כיום למעלה מ-23 אלף אזרחים איראנים במחלת האיידס. מספר החולים, שאינם מאובחנים, גדול על-פי הערכות שונות פי חמישה. לאחרונה הזהירו בכירים במערכת הבריאות מפני התפרצות גל שלישי של מחלת האיידס באיראן, בעיקר בקרב נשים וצעירים. הגל הראשון של המחלה פרץ בשנת 1986 והשפיע בעיקר על חולים, שקיבלו עירווי דם מזוהם, שיובא לאיראן, והגל השני פרץ בשנת 1995 והשפיע בעיקר על מכורים לסמים, שהשתמשו במזרקים נגועים. בשנים האחרונות חל שינוי באופן ההידבקות במחלה באיראן ובשונה מבעבר רוב מקרי האיידס החדשים המתגלים קשורים לקיום יחסי-מין בלתי-מוגנים.

התחדש הויכוח על השימוש בדגי זהב בנורוז

העיסוק מצד גולשים איראנים ברשת בשאלה, האם ראוי לעשות שימוש בדגי-זהב במהלך סעודת ראש השנה האיראנית (הנורוז), נמשך גם השנה.

בלוגר איראני פנה השבוע בקריאה, שלא לרכוש דגי-זהב לקראת הנורוז כדי למנוע הרג חמישה מיליון דגים מדי שנה. הבלוגר הדגיש, כי אין כל קשר בין השימוש בדגי-זהב למורשת הנורוז וכי מדובר במנהג סיני, שהגיע לאיראן בראשית המאה הקודמת בעקבות תחילת ייבוא תה מסין לאיראן. הוא טען, כי סוחרי הדגים ורוב הקונים כלל אינם מודעים למשמעות השימוש בהם במהלך סעודת החג וקונים אותם רק על מנת שילדיהם יוכלו לשחק בהם במשך יומיים.

בלוגר אחר, לעומת זאת, טען, כי אין כל סיבה למנוע שימוש בדגי-זהב במהלך הנורוז ויצא נגד אלה המשתמשים בטיעונים שונים וחסרי בסיס כדי להילחם בתופעה. הוא ציין, כי המערכה נגד השימוש בדגי-זהב משמשת את שונאי בעלי החיים על מנת להצדיק את מאבקם נגד אחזקת חיות מחמד אחרות, ובעיקר כלבים. המאבק נגד דגי הזהב הביא, לטענתו, לתחילת השימוש בבעלי חיים נדירים יותר בסעודת החג, כגון: סלמנדרה וצבים. הוא המליץ להגביר את הפיקוח על תהליך ייצור דגי הזהב ולחנך את הציבור כיצד להחזיקם בתנאים הולמים יותר במקום להיאבק בעצם השימוש בהם. כשם שאף אחד אינו מציע להשבית את התנועה בכבישים במהלך חופשת הנורוז כדי למנוע הריגתם של אלפי איראנים בתאונות דרכים, כך גם אין כל סיבה לאסור על שימוש בדגי-זהב בנורוז בשל העובדה, ששימוש בלתי נכון בהם מביא לעיתים למותם בטרם עת.

דג הזהב נחשב לאחד מסמלי הנורוז ומשפחות איראניות רבות נוהגות להניח על שולחן סעודת ערב החג צנצנת ובה לפחות דג-זהב אחד כסמל לחיים מאושרים. בשנים האחרונות מעורר מנהג זה ביקורת גוברת הן משיקולים הקשורים לזכויות בעלי-חיים והן משיקולים בריאותיים וכלכליים.

ערב השנה החדשה: איראן נותקה מרשת סליקת הכספים סוויפט

החלטת רשת סליקת הכספים הבינלאומית סוויפט לנתק עשרות בנקים ומוסדות פיננסיים איראנים ממערכותיה החל מ-17 במרץ 2012 לא זכתה לסיקור נרחב מצד אמצעי התקשורת האיראנים, שהסתפקו בדרך כלל בדיווחים קצרים בנוגע להחלטה.

גם בכירים איראנים מיעטו בתגובות להחלטת סוויפט, לאחר שבשבועות האחרונים התייחסו כמה בכירים במערכת הבנקאית בביטול לאפשרות ניתוק איראן מהרשת. שר המודיעין לשעבר, עלי פלאחיאן (Ali Falahian), הזהיר השבוע את המערב, כי איראן תגיב בכל האמצעים האפשריים להחלטה לנתקה מרשת הסליקה. הוא ציין, כי ניתוק איראן מסוויפט כמוהו כסגירת נתיבי מים בינלאומיים (פארס, 17 מרץ 2012).

מנכ"ל הבנק המרכזי, מחמוד אחמדי, התייחס לאחרונה לאפשרות ניתוק איראן מרשת "סוויפט" ואמר, כי איראן נערכה מראש לאפשרות כזו. בכנס בנושא בנקאות אלקטרונית, שנערך בסוף חודש פברואר בטהראן, אמר אחמדי, כי איראן כבר מצאה פתרונות חלופיים, שיאפשרו לה להתמודד עם הטלת סנקציות מצד סוויפט.

בכיר בבנק צאדראת (Saderat) התייחס אף הוא בביטול לאפשרות ניתוקם של בנקים איראנים מסוויפט וציין, כי ניתוק כזה יפגע בראש ובראשונה בחברות מערביות. בראיון לסוכנות הידיעות פארס אמר בהאא' אל-דין חסיני האשמי (Bahaeddin Hosseini Hashemi), כי חברות אירופאיות ואמריקאיות רבות מבצעות עסקאות בנקאיות בהיקף רחב מול איראן באמצעות סוויפט וכי ניתוק הבנקים האיראנים מהרשת יציב בפניהן בעיות קשות. הוא ציין, כי החלטת סוויפט תהיה אומנם

בעייתית גם עבור איראן, אך זו תצליח, לדבריו, למצוא פתרונות חלופיים לביצוע עסקאותיה הבינלאומיות (פארס, 29 פברואר).

יו"ר לשכת המסחר האיראנית לשעבר, מחמד-רזא בהזאדיאן (Mohammad-Reza Behzadian), לעומת זאת, הזהיר מפני השלכות אפשריות של ניתוק איראן מרשת סוויפט. בראיון, שהעניק לאתר דיפלומטיה איראנית (22 פברואר), אמר בהזאדיאן, כי הסנקציות הכלכליות המוטלות על איראן החריפו בחודשים האחרונים את הקשיים הניצבים בפניה בביצוע עסקאות בנקאיות בינלאומיות אך לא מנעו אותן לחלוטין, כיוון שהיא הצליחה למצוא פתרונות חלופיים שונים. ניתוק הבנקים האיראנים מרשת סוויפט לא יאפשר, לדבריו, אפילו לבנקים קטנים, שאינם תלויים בארצות-הברית ושהיו מוכנים להמשיך ולשתף פעולה עם איראן, לבצע מולה עסקאות. בהזאדיאן העריך, כי איראן לא תוכל להמשיך ולבצע עסקים באופן בטוח באמצעות שימוש במערכות תקשורת מיושנות, וכי ניתוקה מסוויפט יוביל לעליית העלויות הכרוכות בביצוע עסקאות בנקאיות בינלאומיות.

על רקע החרפת הסנקציות הכלכליות נגד איראן קרא השבוע האתר תאבנאכ (Tabnak) לממשלה להגביר את הסיוע למגזר היצרני על מנת לסכל את הסנקציות הבינלאומיות. במאמר פרשנות, שפרסם האתר בסוף השבוע, נכתב, כי מטרת הסנקציות היא לפגוע בנקודות התורפה של הכלכלה האיראנית. עקב אכילס של הכלכלה האיראנית נמצא, לדברי האתר, בתלות הנמשכת של מגזרי החקלאות והתעשייה ביבוא חומרי גלם, מכונות והון. היבוא הוא צורך הכרחי של המגזר היצרני באיראן ואם ישיגו הסנקציות את מטרתן המרכזית: פגיעה ביבוא לאיראן, יעמוד הייצור הפנימי בפני איום משמעותי.

תאבנאכ ציין, כי בהעדר תמיכה ממשלתית ביצרנים, התייקרו כבר עלויות הייצור בעשרות אחוזים וכי הדבר ניכר בעליית מחיריהם של מוצרים שונים, ובהם: תרופות, בשר, ביצים, עוף, פירות ומכונות. הבעיה היא שכלכלת איראן אינה מפותחת דיה ולכן היא ממשיכה להיות תלויה ביבוא מחו"ל.

בהתייחס לשחיקה הנמשכת בערך המטבע המקומי הזהיר האתר, כי הסנקציות הכלכליות עלולות להחריף עוד יותר מגמה זו ולהכביד על המגזר היצרני התלוי ביבוא הון. הדרך היחידה להתמודד עם הסנקציות היא באמצעות פיתוח כלכלי אמיתי, שיוביל להתקדמות טכנולוגית שתאפשר למגזר היצרני להקטין את תלותו ביבוא מכונות וידע טכנולוגי מחו"ל. פיתוח כלכלי דורש, עם זאת, זמן רב ועל הממשלה לסייע בינתיים למגזר היצרני על מנת לאפשר לו להתגבר על הקשיים הניצבים בפניו. ההגנה על היצרנים היא המשימה המרכזית הניצבת כעת בפני הממשלה, גרס תאבנאכ. האתר קרא לממשלה לאמץ מדיניות פסקאלית מושכלת על מנת למנוע פגיעה ביצרנים וזהיר, כי אם הממשלה תמשיך לאפשר לחלפנים בשוק החופשי לסחור באופן חופשי במטבע חוץ, ייפגעו היצרנים עוד יותר ובכך תושג מטרת הסנקציות הבינלאומיות (תאבנאכ, 16 מרץ 2012).

בתוך כך חצה השבוע המטבע המקומי (הריאל) לראשונה את רף ה-2,000 ריאל לדולר. סוכנות הידיעות אילנ"א דיווחה, כי על אף מגבלות, שהטיל לאחרונה הבנק המרכזי על מסחר במט"ח, נמשך חוסר היציבות בשוק ואזרחים רבים נתקלים בבעיות קשות בהשגת מט"ח לקראת נסיעותיהם בחופשת ראש השנה האיראני שהחלה השבוע (אילנ"א, 16 מרץ 2012).

רפסנג'אני קרוב עדיף על רפסנג'אני כועס: המנהיג העליון הותיר את רפסנג'אני כיו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר

בהתאם לצו, שפרסם המנהיג העליון ב-14 במרץ, נותר עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני בתפקידו כיו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר. מועצה זו, שהוקמה על-ידי מכוון המהפכה האסלאמית, איתאללה ח'ומיני, בשנת 1988, מונה 36 חברים הממונים על-ידי המנהיג. בידי המועצה נתונה הסמכות להכריע במחלוקות המתגלעות לעיתים בין המג'לס לבין מועצת שומרי החוקה וכן לשמש כגוף מייעץ למנהיג בסוגיות שונות הקשורות לניהול ענייני המדינה. בחודשים האחרונים נשמעו הערכות שונות לפיהן יועבר רפסנג'אני מתפקידו כיו"ר המועצה, לאחר שבמרץ 2011 הוא הועבר מתפקידו כיו"ר מועצת המומחים על רקע השחיקה במעמדו מאז המשבר הפוליטי שפרץ בעקבות הבחירות לנשיאות בשנת 2009.

בהתאם לצו המנהיג העליון בנוגע לאיזש חברי המועצה הסתיימה חברותם במועצה של חמישה חברים: מיר-חסיין מוסוי (Mir-Hossein Mousavi), מנהיג האופוזיציה הרפורמיסטית הנתון מזה למעלה משנה במעצר בית; מחמד האשמי (Mohammad Hashemi), אחיו של רפסנג'אני; איתאללה מחמד אמאמי-כאשאני (Ayatollah Mohammad Emami Kashani), דרשן תפילות יום השישי בטהראן; מחמד רישהרי (Mohammad Reyshahri), יו"ר ארגון עולי הרגל האיראנים לשעבר; וביז'ן זנגנה (Bijan Zanganeh), שר הנפט לשעבר בממשלתו של הנשיא מחמד ח'אתמי ויועצו של מוסוי בבחירות 2009.

במקביל מונו למועצה כמה חברים חדשים: שר ההכונה האסלאמית לשעבר בממשלתו הראשונה של הנשיא אחמדינז'אד, מחמד חסיין צפאר-הרנדי (Mohammad-Hossein Saffar Harandi); שר ההגנה, אחמד וחידי (Ahmad Vahidi); חבר המג'לס השמרני, ע'לאם-רזא מצבאחי-מקדם (Gholam-Reza Mesbahi Moqaddam); צאדק ואעט'זאדה (Sadegh Vaezzadeh), חבר המועצה העליונה של המהפכה התרבותית; איתאללה מחמוד האשמי שאהרודי (Mahmoud Hashemi Shahroudi), ראש הרשות השופטת לשעבר, שמונה ביולי 2011 לעמוד בראש מועצה ליישוב חילוקי דעות בין שלוש הרשויות; חסיין מחמדי (Hossein Mohammadi); וחג'ת אל-אסלאם מחמוד מחמדי עראקי (Hojjat-ul-Islam Mahmoud Mohammadi Eraqi), חבר אגודת הקירוב בין האסכולות האסלאמיות. המנהיג העליון הודה לחברי המועצה שסיימו את תפקידם ובשונה מבעבר לא הביע הערכה אישית מיוחדת ליו"ר המועצה, רפסנג'אני. המינויים החדשים יהיו בתוקף למשך חמש שנים. בראיון לסוכנות הידיעות "איסנ"א" אמר אחיו של רפסנג'אני, מחמד האשמי, כי החברים החדשים במועצה מזוהים עם הזרם השמרני, והודה למנהיג על ששחרר אותו מתפקידו כחבר המועצה (איסנ"א, 14 מרץ 2012).

במאמר, שפרסם האינטלקטואל והפרשן הפוליטי מאוניברסיטת טהראן, צאדק זיבאכלאם (Sadeq Zibakalam), ביומון הרפורמיסטי שרק (Sharq), נכתב, כי השארת רפסנג'אני בתפקיד נועדה להעביר מסר של העדפת מתינות על פני קיצוניות ומשמחת את אלה, שעתיד איראן חשוב עבורם. זיבאכלאם, הנחשב למקורבו של רפסנג'אני, כתב, כי ההחלטה להותיר את רפסנג'אני בתפקידו נחשבת תבוסה עבור הגורמים הרדיקלים בימין, שקראו בחודשים האחרונים להעבירו מתפקידו בטענה כי הוא אינו ראוי לקבוע עוד את האינטרס של המשטר והמדינה, ועבור אלה שגרסו, כי אין עוד צורך במועצה. בשלוש השנים האחרונות ספג רפסנג'אני עלבונות מצד יריביו הפוליטיים, אך נמנע מלהגיב להם, כיוון שראה לנגד עיניו את האינטרס של המשטר ואת עתיד המדינה.

זיבאכלאם הוסיף, כי ההישגים, שהשיג רפסנג'אני בזכות יכולותיו הניהוליות בתקופת כהונתו כנשיא [1997-1987] ניכרים עד היום וכי כישוריו דרושים גם בתפקידו הנוכחי כיו"ר המועצה לקביעת האינטרס. גם אלה שאינם מסכימים עם עמדותיו סבורים, שהוא אדם המוכן להתייעץ ולהאזין לעמדותיהם של אחרים. נוכחות אדם כמוהו במועצה, שבה מיוצגות גישות שונות, היא בבחינת נכס, ציין זיבאכלאם. הוא הוסיף, עם זאת, כי המועצה סובלת מליקוי משמעותי אחד: חולשתה כמוסד מפקח. המועצה אינה צריכה, לדבריו, להסתפק בגיבוש תוכניות ארוכות טווח ובהצגתן בפני המנהיג העליון אלא לוודא, שתוכניות אלה מיושמות על-ידי הרשות המבצעת (שרק, 15 מרץ 2012).

בראיון לסוכנות הידיעות אילנ"א התייחס זיבאכלאם לשחיקה הנמשכת במעמדו של רפסנג'אני ואמר, כי כחלק ממאמציהם של תומכי הממשלה לפגוע במעמדו הונחה משרד החוץ למנוע עד כמה שניתן פגישות של אורחים מחו"ל עם רפסנג'אני (אילנ"א, 16 מרץ 2012).

אתר האופוזיציה, ח'ודנויס (Khodnevis), לעומת זאת, הגדיר את השארת רפסנג'אני בתפקיד יו"ר המועצה כ"פרס עבור ילדים טובים", שניתן לו על-ידי המנהיג העליון בשל שתיקתו לנוכח מעצר הבית הנמשך של שני מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית והשתתפותו בבחירות למג'לס שהתקיימו לאחרונה. השארתו בתפקיד מעידה על כך, שהמנהיג, החושב רק על האינטרסים שלו ושל משפחתו, הוא המחליט הבלעדי בשאלה האם לפתוח את הדלת בפני הרפורמיסטים או לסגור אותה. ח'אמנהאי, שחייב לרפסנג'אני את כהונתו לאחר מות ח'ומיני, לא מצא לנכון אפילו לציין את סגולותיו של רפסנג'אני בצו מינוי חברי המועצה שפרסם, נכתב באתר (ח'ודנויס, 14 מרץ 2012).

מתוך: www.khodnevis.org

מחדרי העינויים לביטוח הלאומי: סערה פוליטית בעקבות מינוי התובע הכללי לשעבר של טהראן לראשות "הקרן לביטוח חברתי"

מינויו של התובע הכללי לשעבר של טהראן, סעיד מרתזוי (Sa'id Mortazavi), לתפקיד מנכ"ל הקרן לביטוח חברתי עורר השבוע סערה פוליטית על רקע מעורבותו בפרשת מתקן הכליאה כהריזק (Kahrizak). פרשה זו פרצה ביולי 2009, לאחר שמתקן הכליאה בדרום-טהראן נסגר בהנחיית המנהיג העליון, עלי ח'אמנאהי, על רקע דיווחים לפיהם שלושה עצורים מצאו את מותם במתקן כתוצאה מעינויים ומהתעללות מצד סוהרים ופושעים ששהו עימם במעצר. בין העצורים, שמצאו את מותם במתקן, היה גם עבד אל-חסיין רוח-אלאמיני (Abdol Hossein Ruhollamini), בנו של אחד מיועציו הבכירים של מחסן רזאי (Mohsen Reza'i), מזכיר "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר" ומפקד משמרות המהפכה לשעבר.

באוגוסט 2009 נאלצו שלטונות איראן להודות, כי כמה מעצורי המהומות, שפרצו במדינה לאחר הבחירות לנשיאות, מצאו את מותם במתקן הכליאה בשל תנאים קשים בהם הוחזקו. ועדת החקירה הפרלמנטארית, שמונתה לחקור את האירועים, הטילה את האחריות לפרשה על סעיד מרתזוי בשל החלטתו להעביר קרוב ל-150 מעצורי המהומות, שפרצו לאחר הבחירות לנשיאות, למתקן, שנועד לשמש במקורו מתקן כליאה עבור פושעים מסוכנים ומכורים לסמים.

בשנת 2003 היה מרתזוי מעורב גם בפרשת מותה של זהרא כאזמי (Zahra Kazemi), עיתונאית וצלמת קנדית ממוצא איראני, שמצאה את מותה בכלא אווין, לאחר שנעצרה על-ידי כוחות ביטחון הפנים. מותה נגרם ככל הנראה כתוצאה מעינויים, שעברה במהלך חקירתה. על-פי טענת ממשלת קנדה, שחקרה את הפרשה, היה מרתזוי מעורב כשופט בזימון כאזמי לחקירה, בחקירה עצמה ואף היה נוכח בעת מותה. כמו כן היה מרתזוי אחראי מתוקף תפקידיו השונים ברשות השופטת לסגירתם של עשרות עיתונים פרו-רפורמיסטיים ולמעצרים של עיתונאים ובלוגרים.

בעקבות פרשת כהריזק הועבר מרתזוי מתפקידו כתובע הכללי של טהראן, אך בשנת 2010 הוא מונה לעמוד בראש המטה הממשלתי למאבק בהברחת סחורות ומטבע חוץ.

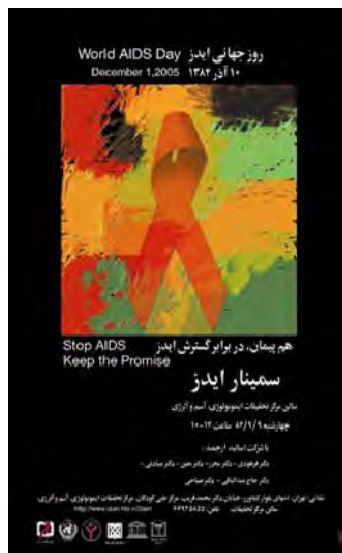
מינוי מרתזוי לתפקיד ראש "הקרן לביטוח חברתי" עורר ביקורת חריפה במערכת הפוליטית. כמה חברי מג'לס הודיעו, כי פתחו בעקבות המינוי במהלך שנועד להביא להדחתו של שר הרווחה והשירותים החברתיים, עבד אל-רזא שיח' אל-אסלאמי (Abdolreza Sheikholeslami). חבר המג'לס פרויז סרווי (Parviz Sorouri) אמר בראיון לסוכנות הידיעות מהר, כי מרתזוי אינו כשיר כלל לתפקידו החדש וכי אם מרתזוי לא יפרוש מיוזמתו, יפעל המג'לס להדחת שר הרווחה. הוא ציין, כי הארגון לביטוח חברתי הוא אחד המוסדות הכלכליים הרגישים, החשובים ובעלי ההשפעה הרבה ביותר באיראן וכי מינוי אנשים חסרי ניסיון כמנהלים בארגון אינו ראוי (מהר, 17 מרץ). בשש השנים האחרונות התחלפו שישה מנהלים בארגון לביטוח חברתי המספק שירותי ביטוח ל-32 מיליון אזרחים.

מרתזוי ואחמדינו'אד

גם יו"ר המרכז למחקרים של המג'לס, אחמד תוכלי (Ahmad Tavakoli), מתח ביקורת על המינוי ואמר, כי הוא יעורר בעיה הן עבור מרתזוי והן עבור שר הרווחה והשירותים החברתיים (בולתן ניוז, 17 מרץ 2012). חברת המג'לס פאטמה אג'רלו (Fatemeh Ajorlou) מחתה אף היא על מינוי מרתזוי וציינה, כי מדובר במינוי מפתיע ביותר וכי מרתזוי הוא אדם בעל רקע בעייתי, שניצל לרעה את סמכויותיו כאשר שימש כתובע הכללי של טהראן. היא הוסיפה, כי בכוננת חברי המג'לס לעסוק באופן רציני בפרשת המינוי עם תום חופשת הנורוז (פארס, 18 מרץ 2012).

לפני כשבועיים פנו 15 חברי מג'לס לנשיא אחמדינו'אד ודרשו ממנו להימנע ממינוי מרתזוי לתפקידו החדש בשל אי-התאמתו ומעורבותו בפרשת כהריזכ. גם בני משפחותיהם של כמה עצירים פוליטיים, שמצאו את מותם בבתי הכלא לאחר מהומות 2009, מחו על הכוונה למנותו לתפקיד הכלכלי הבכיר.

האתר פארסינה (Parsineh) טען השבוע, כי החלטת הנשיא למנות את מקורבו מרתזוי לתפקיד ראש "הקרן לביטוח חברתי" נועדה להעביר מסר מתריס כלפי יריביו הפוליטיים במחנה השמרני וכלפי ראש הרשות השופטת, צאדק לאריג'אני (Sadeq Larijani), שהעביר את מרתזוי מתפקידו כתובע הכללי של טהראן (פארסינה, 17 מרץ 2012). גם סוכנות הידיעות "פארס" דיווחה, כי מינוי מרתזוי נעשה באופן אישי על-ידי הנשיא ובמעורבות "הזרם הסוטה" [כינוי לזרם המזוהה עם הנשיא וראש לשכתו, רחים משא'ין] וכי אפילו שר הרווחה התנגד למינוי זה (פארס, 18 מרץ 2012).

על אף עליה נמשכת במספר חולי האיידס: יום האיידס הבינלאומי הוסר מלוח השנה הרשמי של הרפובליקה האסלאמית

מועצת המהפכה התרבותית העליונה החליטה להסיר את יום האיידס הבינלאומי (המצוין ב-1 בדצמבר) מלוח השנה הרשמי של הרפובליקה האסלאמית. היומון אעתמאד (E'temad) דיווח השבוע, כי ההחלטה התקבלה על-ידי המועצה ואושרה על-ידי הנשיא אחמדינז'אד, המשמש כיו"ר המועצה, בטענה, כי הכללת מועדים וימי ציון מיוחדים בלוח השנה מותנית בחשיבותם עבור שכבות הציבור השונות ובחזוק מרכיב אחד לפחות בזהות הלאומית האיראנית או בחיזוק הקשרים הדתיים, התרבותיים, החברתיים, הפוליטיים, הכלכליים והמדעיים.

ההחלטה להסיר את יום האיידס הבינלאומי, המצוין באיראן מאז שנת 2005, התקבלה ללא התייעצות עם משרד הבריאות. ד"ר סיד חמיד חסיני (Seyyed Hamid Hosseini), מנהל מחלקת יחסי הציבור במשרד הבריאות, אמר בראיון לאעתמאד, כי שרת הבריאות וסגניה לא היו מודעים להחלטת מועצת המהפכה התרבותית העליונה וכי עמדת המשרד היא שיש להמשיך ולציין את יום האיידס הבינלאומי בשל חשיבות המאבק במחלה, הצורך להרחיב את ההסברה בנוגע למניעתה וההזדמנות שיום זה מספק להגברת המודעות לנושא. חסיני ציין, כי בכוננת משרד הבריאות לפנות למועצה בעניין זה ולהבהיר להם את חשיבות הנושא.

גם יו"ר ועדת הבריאות של המג'לס, חסין-עלי שהריארי (Hosseini-Ali Shahryari), אמר, כי לא היה מודע להחלטה. הוא ציין, כי הכללת "יום האיידס הבינלאומי" בלוח השנה הרשמי כשלעצמה אינה חשובה כל כך, מכיוון שמשרד הבריאות מחויב למאבק במחלה בכל האמצעים העומדים לרשותו. הוא הדגיש, עם זאת, כי היה ראוי, שהחלטת "מועצת המהפכה התרבותית העליונה" תתקבל בתיאום עם משרד הבריאות, כיוון שמחלת האיידס באיראן נמצאת במגמת עליה ויש צורך להגביר את המודעות למחלה בחברה.

ד"ר מינו מחרז (Minoo Mohraz), חברת הוועדה למלחמה באיידס, מתחה, אף היא, ביקורת על ההחלטה וטענה, כי אין זה ראוי, שיום בעל חשיבות כה רבה לא יצוין בלוח השנה הרשמי, במיוחד בשעה שיש צורך להיאבק נגד גלים חדשים נוספים של מחלת האיידס במדינה. היא ציינה, כי החלטת המועצה התקבלה כתוצאה מחוסר תשומת לב, העדר מודעות והתעלמות מהחשיבות ההסברתית הנעוצה ביום זה (www.entekhab.ir, 17 מרץ 2012).

על-פי נתונים רשמיים של משרד הבריאות האיראני מאובחנים כיום למעלה מ-23 אלף אזרחים איראנים במחלת האיידס. מספר החולים, שאינם מאובחנים, גדול על-פי הערכות שונות פי חמישה. לאחרונה הזהירו בכירים במערכת הבריאות מפני התפרצות גל שלישי של מחלת האיידס באיראן, בעיקר בקרב נשים וצעירים. הגל הראשון של התפרצות המחלה התרחש בשנת 1986 כאשר מספר חולים קיבלו עירוויי-דם מזוהם שיובא לאיראן. הגל השני התרחש בשנת 1995 והשפיע בעיקר על מכורים לסמים. בשנים האחרונות חל שינוי באופן ההידבקות במחלה באיראן ובשונה מבעבר רוב מקרי האיידס החדשים המתגלים קשורים לקיום יחסי-מין בלתי-מוגנים. באיראן פועלים כיום כמה עשרות מרכזים ליעוץ בנושא הרגלי מין בטוח, אך ההסברה בנוגע למניעת המחלה עודנה לוקה בחסר.

התחדש הויכוח על השימוש בדגי זהב בנורוז

העיסוק מצד גולשים איראנים ברשת בסוגיה, האם ראוי לעשות שימוש בדגי-זהב במהלך סעודת ראש השנה האיראנית (הנורוז), נמשך גם השנה.

בלוגר איראני פנה השבוע בקריאה, שלא לרכוש דגי-זהב לקראת הנורוז על מנת שלא לפגוע בזכויות בעלי החיים. בפוסט, שפרסם הבלוגר, נכתב, כי המאבק שמנוהל במדיה החברתית כנגד השימוש בדגי-זהב בסעודת הנורוז מצליח יותר משנה לשנה. הוא הדגיש, כי אין כל קשר בין השימוש בדגי-זהב למורשת הנורוז וכי מדובר במנהג סיני, שהגיע לאיראן בראשית המאה הקודמת בעקבות תחילת ייבוא תה מסין לאיראן. לשימוש בדגי-זהב אין שורשים היסטוריים במורשת התרבותית הזורואסטרית ואין, לפיכך, כל הצדקה להרוג 5 מיליון דגי זהב מדי שנה לקראת הנורוז. הסוחרים בדגי-זהב ו-90 אחוזים מאלה שרוכשים דגים אלה אף אינם מכירים את משמעות השימוש בהם במהלך סעודת החג, ורובם קונים אותם רק כדי שילדיהם יוכלו לשחק בהם במשך יומיים. המסחר בדגים והריגתם אינם עולים בקנה אחד עם מסורת הנורוז, שמציין את חג הטבע, ולפיכך יש להימנע מכך.

"איננו קונים דג זהב", מתוך: <http://nasimesaba.parsiblog.com>

בלוגר אחר, לעומת זאת, טען, כי אין כל סיבה למנוע שימוש בדגי-זהב במהלך הנורוז ויצא נגד אלה המשתמשים בטיעונים שונים וחסרי בסיס כדי להילחם בתופעה. בהתייחס לטענה, כי הדגים מעבירים מחלות, ציין הבלוגר, כי הסכנה הבריאותית בדגי הזהב אינה רבה יותר מזו

שבבעלי חיים אחרים, כגון: כלבים וחתולים. הוא אף טען, כי הקריאה להרחיק את הדגים מהבתים משמשת את שונאי בעלי החיים להצדקת מאבקם נגד אחזקת חיות מחמד אחרות, ובמיוחד כלבים, בבתים. הבלוגר ציין, כי המערכה נגד השימוש בדגי-זהב בנורוז הביאה לשימוש בבעלי חיים נדירים יותר בסעודת החג, כגון: סלמנדרה וצבים. יש להגביר, לדבריו, את הפיקוח על תהליך ייצור דגי הזהב ולחנך כיצד להחזיק את הדגים בתנאים הולמים יותר במקום להיאבק בשימוש בדגים בנורוז. כשם שאף אחד אינו מציע להשבית את התנועה בכבישים במהלך חופשת הנורוז כדי למנוע הריגתם של אלפי איראנים בתאונות דרכים, כך גם אין כל סיבה לאסור על שימוש בדגי-זהב בנורוז בשל העובדה, ששימוש בלתי נכון בהם מביא לעיתים למותם בטרם עת. מי שאינו מעוניין לקנות דגי-זהב, זכותו לעשות זאת, טען הבלוגר, אך אין לו כל זכות לדרוש מאחרים להימנע מקניית דגים בטיעונים שונים ומשונים.

(<http://greenblog.ir/index.php/archives/12072#comment-415>).

דג הזהב נחשב לאחד מסמלי הנורוז ומשפחות איראניות רבות נוהגות להניח על שולחן סעודת ערב החג צנצנת ובה לפחות דג-זהב אחד כסמל לחיים מאושרים. בשנים האחרונות מעורר מנהג זה ביקורת גוברת הן משיקולים הקשורים לזכויות בעלי-חיים והן משיקולים בריאותיים. בכיר במחלקת איכות הסביבה בעיריית טהראן טען לפני שנתיים, כי דגי הזהב מוחזקים בשווקים בתנאים בלתי-ראויים ועלולים לגרום למחלות שונות. גם האתר "פרדא" (Farda) פרסם בעבר מאמר ובו הסתייגות חד-משמעית מהשימוש בדגי-זהב לצרכי החג. מחבר המאמר מנה מספר סיבות נגד השימוש בדגי-זהב בסעודת החג: מקורו של המנהג בסין והוא הגיע לאיראן רק במהלך המאה העשרים; הדג עלול להעביר את חיידק הסלמונלה; מותו בטרם-עת של הדג עלול להשפיע לרעה על ילדים קטנים ואף לפגוע בבריאותם הנפשית; העברתם של הדגים למקום צר וקטן והחזקתם בתנאים בלתי-ראויים במשך ימי החג עלולה להביא למותם וגורמת לצער בעלי-חיים האסור על-פי ההלכה; ומחירו של דג-זהב הוא יקר מאוד ואינו מוצדק מבחינה כלכלית.

תמונות השבוע: ביקור יועץ התקשורת של הנשיא, עלי-אכבר ג'ואנפכר, בלבנון (מקור התמונות: סוכנות הידיעות אירנ"א)

